

Doc.Ing.Dana Tkáčová, PhD.
Ing.Peter Špeťko
Katedra bankovníctva a medzinárodných financií
Národohospodárska fakulta
Ekonomická univerzita v Bratislave

Harmonizácia IFRS a US GAAP¹

V súčasnosti existuje veľké úsilie dosiahnuť jednotnú podobu účtovných štandardov používaných tak v USA, ako aj v krajinách, ktoré používajú IFRS. Tento proces je spojený s obrovskými nákladmi, avšak v budúcnosti môže viesť k výrazne väčším úsporám.

US GAAP

Všeobecne prijímané účtovné zásady US (US generally accepted accounting principles, US GAAP) majú v porovnaní s IFRS resp. IAS podstatne dlhšiu históriu. Ich vývoj začal začiatkom 20. storočia. Účtovnými predpismi sa zaoberal Americký inštitút účtovníctva (American Institute of Accountants), neskôr premenovaný na Americký inštitút certifikovaných verejných účtovníkov (American Institute of Certified Public Accountants, AICPA), ktorý vytvoril výbor na vydávanie účtovných predpisov publikovaných v Účtovníckom výskumnom bulletine (Accounting Research Bulletin, ARB). Tento vychádzal až do konca 50-tych rokov, keď vznikol Výbor pre účtovné pravidlá (Accounting Principles Board, APB), ktorý vydával štandardy až do roku 1973, keď vznikol Výbor pre účtovné štandardy (Financial Accounting Standards Board, FASB) vykonávajúci činnosť dodnes.

FASB je súkromnou organizáciou, ktorá sa zaoberá tvorbou účtovných štandardov. Tieto boli oficiálne uznané americkou Komisiou pre cenné papiere (Securities and Exchange Commission, SEC) a burzou a Americkým inštitútom certifikovaných verejných účtovníkov, hoci podľa zákona Securities Exchange Act z roku 1934 má zákonnú právomoc vydávať

¹ "Príspevok/výstup vznikol v rámci riešeného projektu OP VaV s názvom Vytvorenie excelentného pracoviska ekonomického výskumu pre riešenie civilizačných výziev v 21. storočí (ITMS 26240120032). Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ"

účetní standardy práve SEC. Počas fungovania SEC - u bolo jej zámerom spoliehať sa na súkromný sektor vzhľadom k tomu, že tento v tejto oblasti preukázal schopnosť plniť úlohy vo verejnom záujme.²

Pre vytváranie účtovných štandardov v oblasti štátnych a miestnych orgánov bol v roku 1984 založený Výbor pre vládne účtovné štandardy (Governmental Accounting Standards Board, GASB).

Harmonizácia účtovných štandardov

Pod harmonizáciou účtovných štandardov možno rozumieť postupný proces vytvárania a modifikovania všeobecne záväzných účtovných zásad (GAAP)³ jednotlivých krajín a ich približovanie k medzinárodne uznávaným zásadám pri rešpektovaní domácich špecifik⁴.

IFRS v súčasnosti používa, alebo sa snaží implementovať viac než 100⁵ krajín sveta, pričom niektoré krajiny automaticky prebrali IFRS do svojho právneho poriadku záväzne pre všetky právne subjekty, niektoré krajiny vymedzili určitý okruh subjektov, ktoré povinne musia používať IFRS a iné umožnili používanie IFRS na dobrovoľnej báze. Hoci okrem IFRS existuje vo svete veľké množstvo rôznych GAAP-ov, možno sledovať jednoznačný trend harmonizácie a snahy o zjednotenie účtovných zásad na celom svete. V tejto súvislosti sa zvýšená pozornosť venuje harmonizácii IFRS a US GAAP-ov⁶. Rozhodujúcu úlohu pri harmonizácii IFRS s US GAAP-mi zohráva okrem IASCF aj Securities and Exchange Commission (SEC) a Financial Accounting Standard Board (FASB) v Spojených štátoch amerických⁷.

Vyššie uvedené inštitúcie spolupracujú za účelom dosiahnutia konvergencie medzi IFRS a US GAAP - mi. V súčasnosti už nestojí otázka, či svet bude mať jednotné vysokokvalitné medzinárodné účtovné štandardy, ale kedy sa tak stane. Napriek značným

² www.fasb.org dňa 15.8.2009: Facts about FASB, apríl 2009, str.1

³ Generally Accepted Accounting Principles

⁴ S.S. Mogul: Harmonization of Accounting Standards. Chartered Accountant. Január 2003. str. 681

⁵ International Accounting Standards Committee Foundation (IASCF): Annual Report 2008, London, 2009, str.

4

⁶ Všeobecne uznávané účtovné zásady v Spojených štátoch amerických

⁷ Ch. Kentouris: Harmonizing Accounting Standards No Easy Task – Uniformity could promote cross-border investment, but when?, Securities Industry News, 30 Jún 2008

rozdielom medzi jednotlivými krajinami, či už z hľadiska hospodárskych, politických, sociálnych či kultúrnych faktorov možno sledovať veľkú snahu o harmonizáciu⁸.

V súvislosti s harmonizáciou zohráva dôležitú úlohu aj organizácia International Organization of security Commission (IOSCO), ktorá je asociáciou regulátorov búrzh cenných papierov z viac ako 80 krajín. Práve burzy a ich účastníci majú veľký záujem na dosiahnutí konsenzu na medzinárodných účtovných štandardoch, ktorých prínos je predovšetkým nasledovných oblastiach⁹:

- zabezpečujú spoľahlivé a vysoko kvalitné vykazovanie,
- v určitých prípadoch môžu byť dôležitým faktorom hospodárskeho rozvoja krajiny,
- umožňujú systematickú kontrolu a hodnotenie výkonnosti nadnárodných spoločností, ktoré majú dcérske a pridružené spoločnosti v rôznych štátoch, pričom každý z nich môže mať rôzne účtovné predpisy,
- umožňujú jednoduchšie a kvalitnejšie porovnanie výkonnosti spoločnosti voči domácim či zahraničným konkurentom,
- zvyšujú medzinárodnú dôveryhodnosť a spoľahlivosť spoločnosti,
- môžu zjednodušiť vstup spoločnosti na medzinárodné finančné trhy a znížiť náklady na kapitál a následne zvýšiť výkonnosť spoločnosti.

Hospodársky výsledok spoločnosti sa môže zásadne odlišovať pri použití rôznych účtovných predpisov. Ako príklad možno uviesť niekdajšiu spoločnosť Daimler Benz AG, ktorá ako prvá nemecká spoločnosť vstúpila v roku 1993 na New York Stock Exchange (NYSE) v USA. Podľa nemeckých účtovných predpisov vykazoval Daimler Benz AG čistý zisk za rok 1992 vo výške 615 mil. DM. Za účelom kótovania na NYSE musel zostaviť účtovnú závierku aj podľa US GAAP-ov, kde vykázal čistú stratu vo výške 1 839 mil. DM¹⁰. Vysoký zisk tej istej spoločnosti za rovnaké účtovné obdobie sa zmenil na vysokú stratu iba kvôli použitiu iných účtovných predpisov. Hoci by dnes rozdiel bol podstatne miernejší, naďalej je dôležité rozlišovať medzi použitými účtovnými predpismi. Požívanie rovnakých účtovných štandardov by výrazne pomohol užívateľom účtovných závierok.

⁸ C. Tomaszewski, S. McCarthy, N. Irene: Cooperation between FASB and IASB to achieve convergence of accounting standards. *Review of Business*, 24(2) 2003, str. 52-59

⁹ S.S. Mogul: Harmonization of Accounting Standards. *Chartered Accountant*. Január 2003. str. 681-682

¹⁰ S.S. Mogul: Harmonization of Accounting Standards. *Chartered Accountant*. Január 2003. str. 683

Konvergencia IFRS s US GAAP

V minulosti sa objavili rôzne ambiciózne plány zosúladenia IFRS a US GAAP-ov, ako napríklad v roku 2002 na základe stretnutia predstaviteľov FASB a IASB malo dôjsť k úplnej konvergencii do roku 2009.¹¹ Problémom je však značné množstvo rozdielov, ktoré vyplýva zo samotnej filozofie IFRS a US GAAP-ov.

V auguste 2008 SEC schválil plán prijatia IFRS, podľa ktorého umožnil SEC v prvom kroku približne 110 najväčším spoločnostiam, ktoré sú kótované na burze, predčasné prijatie IFRS od konca roku 2009. V ďalšom kroku by mal SEC v roku 2011 určiť, či dôjde k povinnému používaniu IFRS všetkými spoločnosťami v Spojených štátoch amerických už od roku 2014¹². V tejto súvislosti je potrebné vyriešiť nasledovné problémy, alebo oblasti:

- Zmeny v účtovných štandardoch predpokladajúce pokračovanie spolupráce IASB a FASB pri konvergencii štandardov,
- Zodpovednosť a financovanie IASCF,
- Zlepšenie vzdelávania a školení v oblasti IFRS zabezpečujúce dostatočnú znalosť IFRS všetkými zúčastnenými stranami, ako napr. zostavovateľmi účtovných závierok, audítormi, užívateľmi účtovných závierok a inými osobami.

Predčasné používanie IFRS je možné za predpokladu splnenia nasledovných podmienok:

- spoločnosť musí patriť medzi 20 najväčších spoločností v danom odvetví vzhľadom na trhovú kapitalizáciu,
- zároveň musí byť používanie IFRS v danom odvetví viac obvyklé, ako je používanie akýchkoľvek iných štandardov¹³.

V súvislosti s konvergenciou IFRS s US GAAP - mi dochádza k intenzívnej zmene tak IFRS, ako aj US-GAAP – ov, čo by malo v budúcnosti viesť k jednotným účtovným štandardom.

¹¹ Ch. Kentouris: Harmonizing Accounting Standards No Easy Task – Uniformity could promote cross-border investment, but when?, Securities Industry News, 30 Jún 2008

¹² J. Steenekamp: The road to one global accounting framework, Accountancy, 1.február 2009, str. 3

¹³ Securities and exchange commission: Roadmap for the potential use of Financial statements prepared in accordance with International Financial Reporting Standards by U.S. issuers. Washington. 2008, str. 10

Výhody a nevýhody prijatia IFRS v USA

Securities and Exchange Commission v časovom harmonograme zavedenia IFRS v USA¹⁴ uvádza viacero výhod, ale i nevýhod takéhoto kroku. Výhodou pre účtovné jednotky je odstránenie účtovných rozdielov vedúce k lepšej porovnateľnosti spoločností v rámci určitého odvetvia vďaka čomu môžu investori jednoduchšie alokovať kapitál. Ak by veľký počet subjektov v USA prijal IFRS, ktoré by boli preferované investormi, mohol by tento krok znížiť náklady na kapitál jednotlivých spoločností.

Pre porovnateľnosť informácií vykázaných podľa IFRS je dôležitá konzistentnosť ich interpretácií a používania v rámci jednotlivých krajín. Samotné prijatie IFRS tak nemusí automaticky znamenať že informácie budú porovnateľné. Užitočnosť z prijatia IFRS rastie pre užívateľov účtovných závierok rastom počtu spoločností, ktoré IFRS používajú.

Výhody vyplývajúce z používania IFRS závisia tiež od kvality štandardov. Napriek tomu, že IFRS sú všeobecne považované za vysokokvalitné, existujú výhrady voči Nadácii IFRS a jej orgánu, IASB, ktorá IFRS vydáva. Ide predovšetkým o financovanie nadácie, kreovanie orgánov, ako aj samotný proces vydávania štandardov¹⁵. Určité obavy súvisia s tým, že IASB dostáva pri vydávaní štandardov podnety z celého sveta a pri svojej činnosti vzhľadom na obmedzené kapacity musí prioritizovať rôzne potreby, resp. návrhy svojich členov a tým určovať časový harmonogram vydávania nových štandardov alebo zmien v existujúcich štandardoch. Vplyv na činnosť IASB tak môže chrániť záujmy určitých účastníkov finančného trhu v jednotlivých krajinách.

USA sú najväčšou ekonomikou na svete, preto majú zahraniční investori záujem rozumieť US GAAP-om. Postupným rozvojom kapitálových trhov mimo USA a súčasným prijímaním IFRS v ďalších krajinách môže podiel investorov, ktorí budú mať záujem rozumieť US GAAP-om klesať. Takýto vývoj by mohol viesť k horšiemu prístupu subjektov v USA ku kapitálu a tým k vyšším nákladom na kapitál. Prijatie IFRS by naopak mohlo uvedeným rizikám zabrániť.

Prijatie IFRS si vyžaduje náklady v oblasti vzdelávania, t. j. získanie dostatočných znalostí o IFRS jednak u zostavovateľov účtovných závierok, ako aj u ich užívateľov. Podľa

¹⁴ Securities and exchange commission: Roadmap for the potential use of Financial statements prepared in accordance with International Financial Reporting Standards by U.S. issuers. Washington. 2008, str. 125-135

¹⁵ Pre výhrady zo strany USA vid' Securities and exchange commission: Roadmap for the potential use of Financial statements prepared in accordance with International Financial Reporting Standards by U.S. issuers. Washington. 2008, str. 126-127; pre výhrady zo strany EU vid' European Report: Company law: ECOFIN to debate governance of accounting standards board, 7. júl 2008

štúdie SEC-u¹⁶ by mali náklady na jednu spoločnosť v USA, ktorá by prijala v prvej fáze IFRS, dosiahnuť približne 32 mil. USD, čo by pri predpokladanom počte 110 spoločností predstavovalo sumu približne 3,5 mld. USD.

US GAAP-y sú považované za najprepracovanejší účtovný systém na svete, čo súvisí s tým, že americký finančný trh je najväčší a najlikvidnejší. US GAAP-y obsahujú v porovnaní s IFRS podrobnejšie pravidlá aplikácie a interpretácie účtovných zásad.¹⁷ Pred samotným prijatím IFRS v USA je preto z pohľadu USA najprv dôležitá harmonizácia štandardov, t. j. aj prebratie účtovných postupov obsiahnutých v US GAAP do IFRS.

Dana Tkáčová

KBaMF – NHF EU v Bratislave

dana.tkacova@euba.sk

Peter Špeťko

Líščie nivy 4

821 08 Bratislava

gspetko@gmx.net

¹⁶ Securities and exchange commission: Roadmap for the potential use of Financial statements prepared in accordance with International Financial Reporting Standards by U.S. issuers. Washington. 2008, str. 130-131

¹⁷ Jílek, J., Svobodová, J.: Účetnictví bank a finančních institucí 2006, Praha, 2006, str. 20-21.